

CLU – Coronavirus latest updates: US bans foreign arrivals from China as deaths hit 259: URL: <https://www.theguardian.com/world/live/2020/feb/01/coronavirus-latest-updates-us-ban-china-death-toll-hits-259-live-news>

SVA – Senators vote against hearing witnesses, paving way for Trump acquittal: URL: <https://www.theguardian.com/us-news/2020/jan/31/trump-impeachment-trial-senate-democrats>

TCF – Trump cries fake news as image of dramatic orange tan line goes viral: URL: <https://www.theguardian.com/us-news/2020/feb/08/trump-tan-line-picture-forehead-hair>

TIR – Trump impeachment: Republican Senate «coverup» prompts backlash: URL: <https://www.theguardian.com/us-news/2020/feb/01/donald-trump-impeachment-republican-senate-coverup>

*Меленчук Марія
Науковий керівник – проф. Косович Ольга*

КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ НАЦІОНАЛЬНО МАРКОВАНИХ МОВНИХ ОДИНИЦЬ ТА СПЕЦИФІКА ЇХ ПЕРЕКЛАДУ У ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТАХ

В сучасних умовах глобалізації важливе місце посідає вивчення міжетнічної комунікації та інтеграція культурних надбань народів. Тому проблема спілкування та порозуміння представників різних етносів, правильна інтерпретація образів тих чи інших країн, переклад національно маркованої лексики стає одними з першочергових завдань перекладознавства та лінгвістики.

Публіцистичні видання є активним середовищем створення образу тієї чи іншої держави. Вони висвітлюють та інтерпретують явища та події, які відбуваються в країні та за її межами, таким чином формуючи та визначаючи напрямок соціальних уявлень про світ, обумовлюючи стереотипність сприйняття одних країн іншими.

Проблема міжкультурної комунікації та національно маркованих компонентів дає змогу розглядати мову як феномен культури, а лексику – як, безпосередньо, засіб фіксації національно-культурної інформації. Культура передбачає, перш за все, соціальний контекст: ідеологію, цінності, норми та форми поведінки суспільства. Переклад — це не просто заміна одних лінгвістичних кодів іншими, а «розроблення стратегії, за допомогою яких тексти з однієї культури можуть проникати в текстуальну й концептуальну мережу іншої культури і функціонувати в іншій культурі» [6, с. 25]. Таким чином діяльність перекладача визначається не лише лінгвістичними нормами перекладу, а й нормами буття національної культури: ідеологічними, політичними соціальними та економічними.

Трактування перекладацької діяльності як міжмовної та міжкультурної комунікації дає можливість по-новому тлумачити поняття еквівалентності та фонового контексту, виокремлюючи два рівні — поверхневий (мовний) та глибинний (культурний) [5, с. 17]. Таке розуміння явища перекладу дозволяє, по-перше, розглядати мову як цілісний соціокультурний

феномен, що втілює найхарактерніші особливості етносу – виразника національної культури та встановити глибинний зв'язок мови та культури.

Культурний компонент завжди присутній в перекладі. Перекладач зустрічається з культурно маркованими одиницями мови навіть в найбільш тривіальних ситуаціях. Сучасні дослідження в галузі лінгвокультурології доводять, що будь-яке висловлювання чи текст є культурно зумовленим. Навіть концепт «хліб» в різних культурах матиме різне значення. Тому перекладач має володіти культурно-мовною компетенцією, тобто бути здатним впізнавати в мовних одиницях і мовленнєвих продуктах культурно значимі установки, ціннісні орієнтири, культурні коди й можливість їхньої переінтерпретації, а також організувати свою комунікативну поведінку й створювати свій текст згідно з цими культурними нормами [3, с. 274].

Надзвичайно важливим завданням для перекладача є переклад саме реалій. Вони є особливою категорією в перекладознавстві. Видатний лінгвіст 20 століття О. Федоров зазначав, що реалії, «як національно-специфічні елементи міжмовної та міжкультурної комунікації викликають найбільші труднощі в процесі перекладу та від них залежить відповідь на питання про перекладність» [4, с. 199]. Як показники колориту, елементи національної самобутності, реалії стали розглядатися лише в 40-х роках 20 століття. Саме О. Федоров уперше вжив такий термін у своїй праці «Про художній переклад» (1941), «однак щоб позначити не лексему, а національно-специфічний об'єкт» [2, с. 46].

Як лінгвістичне явище реалії відносять до безеквівалентної лексики. Мається на увазі те, що такі слова виражають певні поняття, відсутні в іншій мові та культурі. Такі реалії–лакуни є базовими елементами національної специфіки лінгвокультурної спільноти, що ускладнюють переклад її текстів і сприйняття їх іншопольними реципієнтами через відсутність в одній мові порівняно з іншою певних відповідників мовних одиниць різних рівнів, позначень, понять, категорій, асоціативних реакцій, а також паравербальних засобів мовлення [3, с. 275].

Будучи виразником національно-мовної своєрідності етносу, національно маркована лексика дає можливість простежити не тільки відмінності в називанні предметів дійсності, а й особливості культури, менталітету певної нації. Саме тут постає питання: як упізнати культурно-марковану лексику та які групи безеквівалентних лексичних одиниць в мові можна виділити.

Розглядаючи особливості лінгвокраїнознавчого аспекту у викладанні української мови як іноземної, А. Бронська стверджує: «З-поміж слів з культурним компонентом є безеквівалентна лексика, тобто слова, які неможливо семантизувати за допомогою простого перекладу. Близькими до без еквівалентної лексики є також слова, що збігаються у двох мовах своїми денотатами (тобто об'єктивним змістом), але не збігаються своїми конотатами (тобто емоційно-естетичними асоціаціями). Наприклад, слово калина може бути перекладено на інші мови, але

для українця воно наповнене особистими спогадами і пов'язане з національною ментальністю. Такі слова автори називають конотативними» [1, с. 43].

Під час перекладу реалій виникають дві основні проблеми, з якими має справу перекладач: відсутність у мові перекладу еквівалента на позначення певного предмета, адже його не існує в цій мові, а також необхідність передати семантику та національно-історичне забарвлення слова. Досить часто для передачі культурних реалій перекладачі вдаються до транслітерації/транскрибування, що сприяє точнішій передачі національного колориту. Проте надмірне використання транслітерованих/транскрибованих слів може спричинити перенасичення тексту та ускладнити його сприйняття. В інших випадках здійснюється переклад або заміна таких слів. Серед інших способів перекладу культурно маркованих слів виділять: контекстуальний переклад, приблизний переклад та введення нової лексеми. Введення неологізму забезпечує збереження національного колориту слова шляхом утворення нового слова/словосполучення. При застосуванні приблизного перекладу, можна якнайточніше передати зміст реалії, проте при цьому втрачається її колорит. І, нарешті, в контекстуальному перекладі увага зосереджується безпосередньо на контекст і зміст реалії передається відповідно до контексту твору.

Для перекладу реалій не існує єдино встановлених правил. Основним орієнтиром є контекст, в якому вживається слово. Кожен перекладач, як учасник міжкультурної комунікації, повинен бути не лише білінгвом, а й володіти певним набором екстралінгвістичної інформації, адже при перекладі співставляються не лише дві мови, а й дві культури. Завданням перекладача є не лише підбір мовних одиниць, а також надання відповідних роз'яснень цільовій аудиторії, коли виникає проблема культурологічного аспекту перекладу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бронська А. Лінгвокраїнознавчий аспект у викладанні української мови як іноземної. Дивослово, 2000. №7. С.43-44.
2. Зорівчак Р.П. Реалія та переклад. Львів, 1989. С.46-47.
3. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля, 2006. 716 с.
4. Федоров О.В. Основи загальної теорії перекладу. М., 1983. С.199.
5. Gentzler E. Foreword. Constructing Cultures. Essays on Literary Translation/eds. S. Bassnett, A. Lefevere. Clevedon: Multilingual Matters, 1998.
6. Toury G. The Nature and Role of Norms in Translation / Venuti L. The Translation Studies Reader. London: Routledge, 1978, revised 1995. P. 192-223.

Жук Лілія

Науковий керівник – доц. Караневич Мар'яна

ЗАСТОСУВАННЯ ТРАНСФОРМАЦІЙ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ СИТУАЦІЙНОЇ КОМЕДІЇ «ТЕОРІЯ ВЕЛИКОГО ВИБУХУ»

З кожним днем популярність кінематографа невпинно зростає. Серіали поступово виходять за межі розважальних шоу, набуваючи все більше ознак інтелектуальності. Ситуаційна комедія, в основу якої покладено комедію положень, без перебільшення можна